

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТА ПРЕД СЕЯЧА

Шопов, Т. & Софрониева, Е. (2016). „Излезе сеяч да сее...
Увод в класическата теория на тестовете по съвременните езици“.
София: УИ „Св. Климент Охридски“

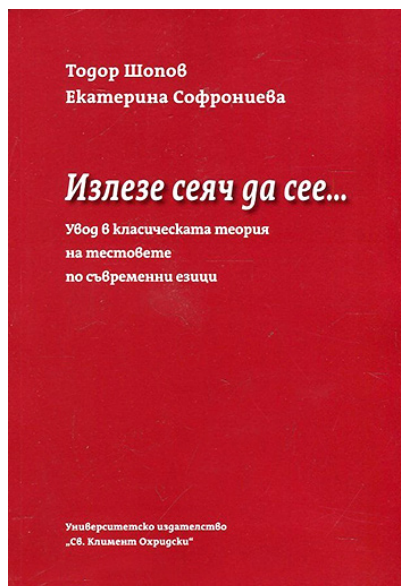
Данаил Данов

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Класическата теория на текста (КТТ) представлява цялостна концепция, предлагаща възможности за прогнозиране на резултатите на представянето чрез проверка, съпоставяща трудността на поставените задачи с измервания, отчитащи величината на свързаните с тях постижения и/или способности на субектите на проверката да се справят с тях. В този смисъл, нейната основна задача е да предлага модели за разбиране и оптимизиране на надеждността на различните видове тестове.

Подобно дефиниране на КТТ до известна степен я противопоставя на модерната система за проверка, позната още и като „теория на латентния признак“ (ТЛП), служеща за съставянето на инструменти, използвани за измерването на скрити (трудно наблюдаеми тенденции) в представянето. Така че разграничаването между „класическа“ и „модерна“ теория в случая отчита не само хронологията при създаването на моделите, но и също така самата им специфика.

Предлаганата книга, представяща в детайли, параметри и примери полето на класическия подход към образователния тест в областта на чуждоезиковото преподаване, е първата подобна, издадена в България, и дори и само заради това заслужава особено внимание. Самото ѝ заглавие „Излезе сеяч да сее...“ директно отправя към Евангелието на Матей, което ни учи, че по отношение на хората идеята, че „не всяко посято семе ще даде плод“, невини е валидна. Че при наличие

на упоритост, търпение и трудолюбие всичко е възможно. А когато не е, причината за това не е в сеяча, а в разсейването на ума и сърцето в странични посоки.

Тук библейската мъдрост сякаш идва да подсказе, че добрият тест със сигурност може да даде вярна индикация за връзката между добре избрана цел и измерван резултат, между степента на адекватност на прилаганите обучителни средства, положените усилия и самите параметри на измерването – неща, за които книгата постоянно експлицитно разказва. Или както самите автори се изразяват, „Тестът измерва... отнася се до надеждността... изисква точност и постоянство“, без които е невъзможно каквото и да е „коректно планиране, преследване и установяване на резултата“.

Още в самото начало представената монография дефинира целите на теста като инструмент за „търсене на ефект“, „оказване на влияние“ и „предизвикване на промяна“. Показва ни, че тестът „въздейства както на преподаването, така и на научаването“, при това едновременно и многопластово – като „начин, качество и ефективност“, като „дълбочина, скорост, мотивация и важни последствия“. Задава и иманентните характеристики на всеки тест: *надеждност*, определяща степента на последователност или съгласуваност на тестовите резултати; *валидност* – изразяваща съответствието между показатели и резултати; *трудност* – съотношение между цялото съдържание на теста и успеха по отделните му компоненти; *дискриминация на отделните тестови компоненти (айтъм)* – показваща връзката между броя на проверяваните, едновременно отговорили вярно на конкретния айтъм и същевременно дали висок общ краен резултат; и *дистракцията на айтъмите* – като показател, установяващ цялостната обективност на теста.

На този фон – сложен като методика и терминология, но коректен и последователен, като база за изследване, анализ и оценка – авторите Шопов и Софрониева предлагат цялостен комплект от процедури за образователно оценяване. В случая, те се стремят да предложат баланс между определянето на критерии, отчитащи верността на отговорите, и създаването на система за интерпретиране на тестовите резултати. Като същевременно и държат сметка за особеностите на прилаганата в България „шестобална система“ и за определените със закон стандарти в скалата за оценяване.

Задават и изискванията, при това поэтапно – планиране, конструиране и стандартизиране, на цикъл, на който следва да се подчиняват дизайнът и изготвянето на езиковия тест в неговите разновидности. Предлагат и примерен алгоритъм, включващ „Конструиране“, „Логистично администриране“, „Проверяване и оценяване“, „Анализ“ и „Комуникация със заинтересуваните“ за провеждане на изпит по език, отговарящ на минималните стандарти за осигуряване на качеството съгласно изискванията на Асоциацията на експертите по езикови тестове в Европа (ALTE).

Освен че прави преглед на различни добри тестови практики – VPIRQ, CITAS, DIALANG и CEFR, отчитащи диагностика, качество и начините за

управление, книгата разглежда проблема за теста като инструмент за определяне на степента на езиковото владение, както и етиката на тестовата култура.

Без да поставя експлицитно някои от най-наболелите проблеми на тестовата проверка, като например неспособност за отчитане на индивидуалните особености на обучаемите и адекватността на проверяваното по отношение на техните лични интереси, потребности и стилове на усвояване; манипулирането на тестовото конструиране и резултати и изместването на целите на образованието – от създаване и развитие на критическо мислене към формиране на способности за справяне с тестове, водещи до зачестяващи критики към стандартизираното оценяване, книгата представя и два алтернативни подхода за установяването на степента на езиково владение – *езиково портфолио* и *автентично оценяване*, измерващи не само крайния резултат, но и самия процес на усвояване на езика.

Първото от тях позволява критично самоосмисляне и анализ както на резултатите от овладяването на езика, така и на конкретните методи и средства, чрез които това става: метод, позволяващ непрекъсната възможност за осъзнаване (и използване) на силните страни и възможностите на средата, в която се провежда обучение, и за елиминиране на заплахите и ефектите, породени от слабите страни на обучаемия. Докато второто предлага използването на форми на установяване на речевото владение посредством създаването на ситуации, близки до реалната среда на езиково общуване. И двата начина са силно индивидуализирани, тъй като вземат под внимание както конкретния опит, постижения, нагласи и мотивацията на обучаемите, така и възможностите за тяхното междуличностно и групово сътрудничество.

Разглежданите теми, логическата им обвързаност и наратив на представяне добавят по нещо свое и уникално към многобройните, но останали незаSEGнати тук достойнства на предложената монография. Те са естествено продължение на изследователските усилия на авторите, умело демонстрирани в „Съвременните езици: подходи, планове, процедури“, „Педагогика на езика“ и „Изследвания в обучението по съвременните езици“ – все книги, откриймо запълващи бели полета в методиката на чуждоезиковото преподаване.

THE CHALLENGES AHEAD OF THE SOWER

Shopov, T. & Sofronieva, E. (2016). *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of Modern Languages*.
Sofia: UI “Sv. Kliment Ohridski”

✉ **Dr. Danail Danov, Assoc. Prof.**
Faculty of Classical and Modern Philology
University of Sofia
Sofia, Bulgaria